N°. 227. **DE GRONDWET.** 1854.

VERSCHIJNT
Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

PRIJS DER ADVERTENTIEN:
Van een tot zes regels. . . . . . . f 1.00.
Voor elken regel meer. . . . . . . » 0.15.
Behalve de 35 cts. zegelgeld.
Aankondigingen van geboorte, huwelijken en overlijden, worden geplaatst tegen betaling van f 1, het zegelregt daaronder begrepen.

DONDERDAG 16 FEBRUARIJ.

UITGEVER-DIRECTEUR
C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.
Brieven franco aan het Bureau De Grondwet.
Jan Hendrikstraat, n°. 259.

ABONNEMENTSPRIJS:
Voor 's Gravenhage per 3 maanden . . . [illegible]
Voor de overige steden des Rijks . . . [illegible]

Hoofd-Bureau voor Ned. Oost-Indië:
VAN HAREN NOMAN EN KOLFF, te Batavia.
Prijs franco per Landmail voor Java en buitenbezittingen, per jaar, met vooruitbetaling bij het nemen van het abonnement f 70, Ned. Cour.

Het Verslag over de verrigtingen aangaande het Armbestuur, over 1851.

VI.

[illegible]

Commissiën of vereenigingen, die, gedurende den winter uitdeelingen doen van levensmiddelen en brandstoffen.

»In 1851 zijn 5 dezer commissien meer opgegeven dan in »1850. Slechts eene daarvan werd in 1851 nieuw opgerigt, van »welke echter geene opgaven zijn ontvangen.

»De opgaven voor 1851 betreffen 3 commissien minder dan die »voor 1850. De cijfers zijn, in verband daarmede, in het alge»meen dan ook iets beneden die van 1850. Slechts de uitgaaf »voor onderstand komt iets hooger voor, doch dit is vooral »het gevolg van meer naauwkeurige opgaven en wordt in zoo»verre opgewogen door de aanzienlijke vermindering der ver»schillende uitgaven, en van die voor onderhoud van gebouwen »enz. Voorts is uit *Zuidholland* gemeld, dat de hoogere prijzen »van eenige levensmiddelen bij sommige commissien eene meer»dere uitgaaf per portie dan in 1850 heeft te weeg gebragt.

»Volgens de kolommen aanwijzende de soort en hoeveelheid »van den uitgereikten onderstand, zoowel in eetwaren en brand»stoffen als in geld, zijn de verschilllen in minder voor 1851 »in het algemeen grooter dan door de vermelding der opgaven »voor slechts 3 commissien minder schijnt te worden opgewogen. »Hieruit kan worden afgeleid, dat de werking dezer commissien »iets minder is geweest dan in het vorige jaar. Dit strookt weder, »even als in 1848, 1849 en 1850 het geval was, met de al»gemeene uitkomsten van het beheer van alle instellingen van »weldadigheid, en toont aan, dat de armoede in den winter in »vele plaatsen iets minder was.»

Het nut dezer instellingen is zeer betrekkelijk. Haar werkkring is van bloot stoffelijken aard en daardoor zal het niet vreemd zijn te ondervinden, wat te Rhenen het geval was, dat, ten gevolge van de werking dezer vereenigingen, vele behoeftigen zich meer zorgeloos betoonen en, in plaats van in den zomer en den herfst de noodwendige levensmiddelen voor den winter op te zamelen, deze integendeel te gelde maken, zich verlatende op de hulp, die haar des winters zal worden verstrekt. Van daar, dat men het doel niet zelden ziet mislukken, zoodat dan ook onderscheidene vereenigingen geene uitdeelingen hebben gedaan.

Gelukkig, dat men door die ondervinding op sommige plaatsen op het denkbeeld is gekomen tot de oprigting van spaarkassen, waarin wij een meer doeltreffend en krachtdadig middel zien tot voorkoming, tot leniging en vermindering der armoede.

Onder de commissiën, wier opgaven in het verslag zijn opgenomen, meenen wij ook aan te treffen sommige armbesturen, die in den winter warme spijs als bedeeling uitreiken. Wij twijfelen, of niet deze bedeeling behoort onder den onderstand van verschillenden aard, die de besturen voor huiszittende armen verstrekken, terwijl deze tabel ongetwijfeld de bijzondere liefdadigheid bedoelt.

Genootschappen tot het verleenen van onderstand aan behoeftige kraamvrouwen.

»Het getal dezer genootschappen in het geheel en van die voor »welke inlichtingen zijn ontvangen was over 1851 hetzelfde als over 1850.

»De cijfers leveren dan ook met die over 1850 geene andere »verschillen op, dan uit de zeer gewone afwisselingen van het »eene jaar tot het andere voortvloeijen. Het grootste onder»scheid is, dat er geene bezittingen te gelde gemaakt zijn en »minder voor belegging van kapitalen is uitgegeven.

»Vele dezer genootschappen ontvingen in 1851 weder belang»rijke bijdragen van H. M. de Koningin-Moeder.»

Wij gelooven deze instellingen onder de meest doeltreffende middelen tot leniging der armoede te mogen tellen, en het baart verwondering, dat haar getal, dat slechts 43 bedraagt, niet vermeerdert. Zij behooren toch tot die verrigtingen, die eigenaardig aan vrouwelijk toezigt en beheer kunnen en moeten worden opgedragen, en tevens een gereed middel aan de hand geven, om met den stoffelijken en zedelijken toestand der armen bekend te worden. Niet minder moet het bevreemding wekken, dat de zorg voor behoeftige kraamvrouwen niet geheel aan de bijzondere en kerkelijke liefdadigheid kan worden overgelaten; maar nog zulk een aanzienlijk deel der uitgaven door subsidiën uit de openbare kassen van gemeenten en gewesten moet worden bestreden.

[illegible] *huizen.*

»Deze instellingen bestaan uit: weeshuizen, gestichten voor »oude en gebrekkige lieden, gestichten voor oude lieden en kin»deren te zamen, bestedelingshuizen, arm- en werkhuizen, »proveniershuizen of huizen voor kostkoopers en hofjes.

»In 1851 zijn 7 godshuizen minder opgegeven dan in 1850. »De veranderingen, waaruit dit ontleend, worden nader opgegeven.»

»De opgaven loopen echter voor 1851 over 8 godshuizen »meer dan die voor 1850; zoodat die ditmaal door een minder »getal besturen zijn geweigerd.

»Het getal verpleegden was in 1851 in het geheel 1026 meer »dan in 1850, als 1104 oude lieden en 160 kinderen, terwijl »dat der gebrekkigen 238 minder bedroeg. Die vermeerdering is »geen bewijs, dat de last der godshuizen zooveel zou zijn bezwaard. »Die vermeerdering had dan ook geen invloed op de uitgaaf »voor onderhoud en voeding, die in het geheel zelfs nog f 6053.06½. »minder dan in 1850 beliep, en dat wel ondanks thans daar»onder, ten gevolge van meer juiste opgaven, onderscheiden »posten zijn gebragt, welke vroeger voorkwamen onder de ver»schillende uitgaven.

»De verschillen, die de verdere uitgaven opleveren, zijn over »een zoo groot getal instellingen weinig beduidend en behoeven »geene andere toelichting dan die, van zelf voortvloeit uit de »afwisseling van omstandigheden van het eene jaar tot het andere

»De geldelijke toestand der godshuizen kan in het algemeen »als vooruitgaande worden beschouwd; want er is in 1851 »f 111,729.38½ meer uitgegeven voor oflossing en renten van »opgenomen gelden en voor belegging van kapitalen, dan werd »ontvangen wegens opgenomen gelden en te gelde gemaakte of [illegible]. Het is opmerkelijk, dat de verge»lijking dezer posten over elk der elf jaren, waarvan de hoofd»uitkomsten op de tabel zijn vermeld, dezelfde uitslag, hoewel »tot verschilllende bedragen, oplevert. De vooruitgang daardoor »aangewezen kan dus niet als voorbijgaande, maar gelukkig als »duurzaam worden beschouwd.

»De inkomsten van bezittingen en regten hebben in 1851 »f 23,717.91½ minder bedragen dan in 1850.

»Voor collecten en giften komt in 1851 f 142,419.74 meer »voor dan in 1850. Hoewel de bron der liefdadigheid ten be»hoeve der godshuizen in bijna alle provincien, eenigzins ruimer »vloeide, is die aanzienlijke vermeerdering echter slechts schijn»baar.

»Het bedrag der subsidien van de gemeenten in 1851 was f 16,449.27½ minder dan in 1850. Die vermindering verdeelt »zich over bijna alle provincien. Het geheele beloop was min»der dan in tien van de elf laatste jaren. Ook dit feit bewijst, »dat de geldelijke toestand der godshuizen vooruitgaat.

»Deze toelichtingen wekken overigens de overtuiging, dat de »uitkomsten van het beheer der godshuizen ook weder in 1851 »strooken met die van de besturen der huiszittende armen en »alzoo de hierboven gemaakte opmerking bevestigen, dat de »toestand van het armwezen in het algemeen, in dat jaar, »vergeleken met 1850, eerder voor dan achteruit gegaan is.

»De inlichtingen door de Regering, blijkens het verslag over »1850 gevraagd, over de werking der arm- en werkhuizen, »komen in hoofdzaak op het volgende neder.

»Die inrigtingen hebben de meeste uitbreiding erlangd in »*Friesland*. Zij zijn daar het langst in wezen. Voor zooveel zij »zijn opgerigt met het doel om daarin alle bedeelden op te ne»men, te huisvesten, te verzorgen en, zooveel mogelijk, te doen »werken, heeft de ondervinding [illegible]eerd, dat zij, in het alge»meen, niet op den duur aan het oogmerk beantwoorden. Bij »de oprigting werd doorgaans afschrik van die inrigtingen bij »de behoeftigen bespeurd. Deze had ten gevolge, dat velen, lie»ver dan zich daarin te begeven, van het genot van onderstand »afzagen, en dus meer zich zelven trachtten te helpen. Die »weerzin verdween echter dikwerf na korter of langer tijd: »daaruit volgde overbevolking. Niet allen die zich aanmeldden »konden dan worden opgenomen. Daaruit vloeide voort, dat bedee»ling buiten de gestichten niet kon worden vermeden. Daardoor »werd niet zelden de plaatsing daarin uitzondering, in stede van re»gel, en was het bezwaar der bedeeling bij uitkomst vermeerderd »door de kosten dier inrigtingen. De werking op de bedeelden is dik»werf ongunstig. De bijzondere liefdadigheid gaat voor hen verloren. »Het besef, dat zij voor de inrigting werken en in allen gevalle verzor»ging erlangen, maakt velen traag en onverschillig voor den arbeid, »en minder geschikt om bij ontslag voor zich zelven te zorgen, »waaruit dan weder behoefte aan bedeeling ontstaat. Dikwerf ont»breekt het aan middelen tot het vinden van voldoenden arbeid, »om den regel: *geene bedeeling zonder werk* te kunnen blijven »toepassen. Meermalen laat men dan landwerk verrigten tegen »lage loonen: daardoor wordt de vrije arbeider [illegible] »hetgeen deze tot armoede brengt. Wordt [illegible] »gehuurd, dan wordt daardoor de [illegible]

[illegible] »tot nadeel van den vrijen arbeider. Deze uitkomsten, waarop »hier en daar, ten gevolge van bijzondere plaatselijke omstan»digheden, meer gunstige uitzonderingen bestaan, hebben het »stelsel der arm- en werkhuizen reeds in onderscheiden gemeen»ten van *Friesland* doen beperken.

»Minder ongunstig is daarentegen het oordeel over die arm- [illegible] »kigen en kinderen, dan wien zooveel hunne krachten toelaten, »spin- en breiwerk of andere ligte arbeid wordt verstrekt. Deze »worden geacht beter aan het doel te beantwoorden, omdat de »gemeenschappelijke verzorging tot beteren prijs dan individuele »te staan komt, terwijl de daarin verpleegden beter huisvesting, »voeding, kleeding en geneeskundige hulp genieten, dan door»gaans buiten zulke gestichten het geval is: beter voor hun »godsdienstig en lager onderwijs wordt gezorgd en de tucht in »die huizen gunstig op de zedelijkheid werkt.»

Wij besparen de mededeeling van hetgeen nog in het verslag ten aanzien van arm- en werkhuizen voorkomt tot de behandeling van de instellingen ter werkverschaffing aan behoeftigen in- of buiten daartoe ingerigte werkplaatsen, om nu alleen onze aandacht te vestigen op de *Godshuizen*, waartoe dit deel van het verslag behoort.

Het is ons in het oog gesprongen, uit welke ongelijksoortige bestanddeelen de tabel is zamengesteld, welke tot opschrift heeft: Godshuizen, met uitzondering van de gast- of ziekenhuizen. Ten einde toch over den waren toestand der armenzorg een juist oordeel te kunnen vellen, moesten de bestedeling- en werkhuizen, alsmede de hofjes en proveniershuizen *niet* onder de rubriek Godshuizen worden begrepen. De eerste immers nemen niet zelden personen op, die niet uit armoede, maar om wangedrag worden verpleegd. De strekking van laatstgenoemden is, in den regel, om armoede te voorkomen, door opneming en ondersteuning van personen, die tegen betaling van zekere indemniteit, soms geregeld naar de grondslagen waarop levensverzekeringen worden gesloten, een levenslang onderhoud wordt gewaarborgd; instellingen in één woord, die doorgaans aanzienlijke inkomsten bezitten. Er moet daarin een vooruitgaande toestand geboren worden, die niet op de overige instellingen onder deze rubriek van toepassing kan worden gemaakt. Uit dien hoofde is er voor de gunstige gevolgtrekking geen redelijke grond.

DE LEGES AGRARIAE.

I.

Reeds in ons N°. 210 meldden wij de ontvangst van een uitgewerkt stuk, ter wederlegging van hetgeen een onbekend schrijver in *»de Nederlander»* (N°. 1094 en 1095) heeft aangevoerd tegen de historische les, welke de Heer THORBECKE aan den Heer VAN DER BRUGGHEN betrekkelijk de *leges agrariae* heeft gegeven.

Tot dus ver heeft plaatsgebrek belet, dit stuk in eens op te nemen. Ook nu nog zijn wij daartoe buiten staat; ten einde evenwel niet te lang uitstel aan de voldoening onzer belofte te geven, zullen wij het bij gedeelten mededeelen, en maken daarmede heden een begin.

Een onbekende »A» heeft, in *de Nederlander*, de bekende, maar zoo zeer mislukte lex-agraria-melodie van den Heer VAN DER BRUGGHEN trachten [illegible] treren. De onbekende Romeinsche-geschied[illegible] heeft getracht een antwoord te geven op [illegible] diging tot het leveren van een betoog [illegible] THORBECKE »VAN DER BRUGGHEN *wel* [illegible]). »de Romeinsche geschied[illegible] is, om [illegible] De onbekende [illegible] NIEBUHR, hier en daartegen [illegible] die derhalve wel dat van zich zelven [illegible] zijn. heeft de verde[illegible] zeer zeker [illegible] les van den Heer VAN DER BRUGdiging der [illegible] gesplitst. Het eerste strekt, om [illegible] de »*voorstelling der feiten*, zoo als [illegible] uit NIEBUHR gestaafd», door den [illegible] THORBECKE gedaan is, »*onjuist is*». Het tweede gedeelte moet geacht worden aan te toonen »het *uit*-

»slechts gunstige daglicht, waarin de leges agrariae en de volksleiders, die ze voordroegen, door Mr. THORBECKE gesteld zijn«.

Wegens den zonderlingen aard der verdediging van den Heer VAN DER BRUGGHEN, is het geheel overbodig geworden, om, tot staving van de meening en de voorstelling des Heeren THORBECKE, in eenig geschiedkundig betoog terug te treden. Het pleit zal, meenen wij, voldoende beslist worden, wanneer wij aantoonen, dat tot dusverre niemand, zelfs de heer THORBECKE niet, zoo zonneklaar heeft bewezen, dat NIEBUHR en de heer THORBECKE de ware meening voorstaan..... als de onbekende »A« van *de Nederlander*.

Alvorens dit aan te toonen met de eigen redeneringen van den »grooten onbekende«, slechts ééne algemeene opmerking vooraf:

In No. 1083 kondigde *de Nederlander* met trompetgeschal de komst aan van het »*uitvoerig* en *wetenschappelijk* vertoog«, en qualificeerde het opstel als een »voor dit, van de geschiedenis van Rome en ook van Nederland, in de laatste dagen, *merkwaardig opstel*.« En waarop blijkt nu, dat dit »wetenschappelijk« en »merkwaardige« opstel neêrkomt?.... Op »*waarschijnlijkheidsgronden*«!!

Tegenover het gezag van NIEBUHR stelt de onbekende »A« dat van PUCHTA. Wij hebben alle achting voor dat gezag; wij meenen, dat het oordeel van dezen grooten man niet mag voorbij gezien worden; maar niet gaarne zouden wij met »A« willen instemmen, dat men »voor de uitspraken van dezen onsterfelijken denker *althans* nog meer crediet zal hebben, dan voor die van zijnen »grooten voorganger, NIEBUHR.« Wanneer PUCHTA welligt in enkele opzigten *naast* NIEBUHR geplaatst kon worden, — waarvan de beslissing niet zoo in één adem kan geschieden — voorzeker zal niemand, der zake kundig, hem *boven* NIEBUHR durven plaatsen. De onbekende »A« heeft dat zelf, dunkt ons, bewezen; want terwijl hij begint met te verklaren, dat »*de bewering van* NIEBUHR *door velen gevolgd is*«, citeert hij geen enkelen schrijver van eenig gezag, die omhelsd heeft het denkbeeld van PUCHTA, zoo als de onbekende »A« *dat heeft gelieven voor te stellen*. Één schrijver slechts volgt de bewering van PUCHTA.... en dat is de onsterfelijke onbekende »A« in *de Nederlander!* De wetenschap, die hier een strijd tusschen kolossale mannen als NIEBUHR en PUCHTA door een »onbekende« ziet beslissen, heeft er regt op, meenen wij, met den naam van dien »A« bekend te worden, ten einde hem eene eerste plaats in het Nederlandsche Walhalla te verleenen.

En *hoe* beslist de onbekende, dezen strijd van meening tusschen twee wereldberoemde mannen?

Na al het vóór en tegen (op Nederlanderachtige manier, waarvan later het betoog) te hebben opgesomd, luidt de beslissing: »Men mag derhalve *met eenige waarschijnlijkheid* stellen, enz.,« en »men mag als *twijfelachtig* aannemen.« Wij koesteren de hoop, dat ieder, »die met den tegenwoordigen toestand der Romeinsche Staats- en regtsgeschiedenis bekend is,« het ons niet euvel zal duiden, wanneer wij ons blijven scharen aan de zijde van NIEBUHR, die »door velen is gevolgd« en ook door THORBECKE verdedigd wordt, en ons niet vereenigen met het »waarschijnlijkheids«-vonnis en de »twijfelachtige« uitspraak van den onbekenden »A« in *de Nederlander*, steunende op eene uitlegging van PUCHTA's woorden, vierkant in strijd met hunne duidelijke bedoeling.

Het »*wetenschappelijk*« en »*merkwaardig*« opstel is dus, wat alle artikelen in *de Nederlander* zijn: eene spitsvondige bijeenverzameling van citaten, die in de verlangde rigting worden verkneed; maar waarvan de ware zin slechts zoo weinig verdraaid heeft *kunnen* worden, dat de »wetenschappelijke« en »merkwaardige« geschiedenis-beoordeelaar het niet verder heeft kunnen brengen dan tot een »misschien« en een »welligt«.

Al het bovenstaande is natuurlijk dan slechts toepasselijk, wanneer wij het gunstigste geval onderstellen, dat is, wanneer wij de lezing gaaf aannemen, welke de onbekende »A« aan sommige zinsneden van PUCHTA goedgevonden heeft te geven. Maar wanneer wij grondig onderzoeken, wat PUCHTA heeft gezegd en gemeend, dan vinden wij geen strijd; maar in de hoofdzaak overeenstemming van gevoelen, en dan is elk woord, dat de onbekende »A«, in zijn »wetenschappelijk« en »merkwaardig« vertoog heeft neêrgeschreven, een doorslaand bewijs te meer, dat de heer THORBECKE de feiten *zeer juist* heeft voorgesteld, en *slechts weinig partij heeft getrokken* van het voordeel, dat de heer VAN DER BRUGGHEN hem gaf, door van de *leges agrariae* te gewagen.

Het is allerliefst te zien, hoe de *Amsterdamsche Courant* boos kan worden. Het is maar jammer dat »kwaad worden« meestal verraadt, dat men onregt heeft.

In perfecte harmonie met de vuistslagen van den ex-minister VAN DOORN en de »grijze-haren-eed« van den heer VAN HALL, is de pretentie van de onnoozele *Amsterdamsche*, om zich telkens fatsoenlijk te noemen. Er zou niets meer noodig zijn, om het bewijs te leveren van hetgeen zij zoo gaarne loochent: namelijk dat ze is een werktuig van het Ministerie.

Door tevens »telegraaphbriefjes« te laten zien aan hen, »die toegang mogen hebben« — dat is: aan de zoodanigen, die, gelijk de *A. C.*, onnoozel genoeg zijn, om zich alles te laten wijs maken — wordt nog in geenen deele de vraag beantwoord, welke wij, ter beoordeeling van de partij-rigting van het Ministerie, niet wegens de onbeduidenheid der *A. C.*, hebben opgeworpen.

Nederlanderachtigheden.

De *Nederlander* vloeit, dagelijks over van verzuchtingen over den vacanten stoel der Godgeleerdheid te Utrecht en over den man, dien hij er zoo gaarne op gezeteld zag. Soms is *de Nederlander*, wanneer men de *waarheid* in 't oog houdt, nog al vrij raadselachtig. Zóó lezen zij in N°. 1115.

»Jaren achtereen zijn van den wetenschappelijken leerstoel, die Godgeleerden geweerd, welke bij uitnemendheid als voorstanders van het geloof en het regt der Nederlandsche Hervormde gemeente bekend staan.

»Deze *partijdige miskenning van onbetwistbare verdiensten* kan nu, overeenkomstig den uitgedrukten wensch der theologische faculteit te Utrecht en de dikwerf gebleken begeerte van den hoogleeraar Roijaards, gedeeltelijk worden hersteld.«

Welke rigting, zoekt men *de waarheid*, is te Utrecht niet vertegenwoordigd? Die van den hoogleeraar SCHOLTEN. Past men dus de woorden van *de Nederlander* toe volgens den waren stand van zaken: niet Ds. BEETS maar Ds. METBOOM behoorde den leerstoel te bezetten.

Waarschijnlijk is dit echter de bedoeling *niet* van *de Nederlander*, en dan blijkt op nieuw — tegelijk bij de regtvaardiging van de qualificatiën aan Nederlanderige godgeleerden gegeven — hoe ook omtrent dit onderwerp *de onwaarheid* het uitgangspunt is van de dagelijks, met ongeëvenaard âplomb herhaalde bewering en klagt.

Een andermaal is *de Nederlander* zeer «bescheiden» en bovenmatig «Christelijk.» Lees N°. 1117. Het anti-revolutionnaire blad schijnt, reeds in dit N°., te zijn gerustgesteld, dat de Regering in de tegenwoordige omstandigheden niet benoemen zal tot hoogleeraar te Utrecht: «een der meest felle bestrijders van de Christelijke grondslagen der Nederlandsche Hervormde Kerk.» Waarschijnlijk moet onder deze echt christelijke liefde ademende qualificatie, de algemeen vereerde Ds. METBOOM worden verstaan. Maar *de Nederlander* vreest: «dat de Regering op de aanstelling van een zoo veel mogelijk *kleurloozen* vertegenwoordiger van de wetenschap bedacht is.» Dus zelfs geen «gedeeltelijke herstelling» (N°. 1115); dus zelfs geen Ds. TER HAAR!!!

Mogt de Regering inderdaad een, wat *de Nederlander* noemt kleurloozen vertegenwoordiger van de wetenschap benoemen:

dan geven we, MET BESCHEIDENHEID, aan het Gouvernement in overweging of, na hetgeen sedert jaren (en bepaaldelijk onder het vorig Ministerie met de vacature te Leiden) plaats gehad heeft, het ook ditmaal weeren van hen, die bij uitnemendheid als voorstanders van het geloof en van het regt der gemeente bekend staan, niet *als partijdige miskenning van onbetwistbare verdiensten en als ergerlijk heulen met de vijanden der Kerk* zou worden beschouwd.

Met bescheidenheid wordt gezegd:
Gij *miskent partijdig ontwistbare verdiensten*;
Gij *heult, en nog wel ergelijk, met de vijanden der Kerk.*
Hoe christelijk, hoe liefderijk, hoe bescheiden! En dan spreekt *de Nederlander* nog van «beleefdheid in de vormen», van wederzijdsche welwillendheid,» en vooral van «naamlooze verguizing?»

Buitenland.

FRANKRIJK.

De keizer heeft, op voordragt van den minister van Oorlog, aan omstreeks 300 krijgslieden, die tot de gevangenisstraf zijn veroordeeld, kwijtschelding of vermindering van straf geschonken. Gelijke gunst zal aan de gevangen krijgslieden in Corsica en Algiers worden toegestaan.

— De vice-admiraal du Bourdieu, zee-prefect, heeft aan de werklieden van de haven van Toulon eene dag-order gerigt, waarin hij hun den dank van den keizer overbrengt voor den ijver, dien zij in de laatste dagen hebben betoond, bij het bewapenen van zes linieschepen en verscheidene fregatten, zonder dat daardoor hunne gewone arbeid heeft geleden. Eenige oorlogsvaartuigen, die in de haven waren teruggekeerd, hebben onmiddellijk last bekomen, zich terstond weder uit te rusten. Zij worden voor twee of drie maanden van levensmiddelen voorzien.

— Ter beurze van Parijs heeft de oorlogszuchtige houding van Engeland de bijzondere aandacht getrokken. Men wilde weten, dat de Engelsche Regering besloten had, om van de stelling, waarin de keizer van Rusland zich geplaatst heeft, gebruik te maken, om de herziening te vorderen van de oude verdragen nopens de scheepvaart op de Zwarte Zee en den Donau. Ook verhaalde men, dat er eene nota van den keizer van Rusland was ontvangen, waarin bewilligd werd, dat het Oostersche vraagstuk aan de beoordeeling van eene Europesche confe[...] zou worden overgelaten. De depêche, deze concessie [...] vattende, zou juist ontvangen zijn, toen het eigenha[...] schrijven van keizer Napoleon was verzonden, waa[...] het openen van regtstreeksche onderhandelingen tuss[...] Rusland en Turkije, onder het toezigt van de kabinet[...] wordt bewilligd.

BELGIE.

De Kamer der Afgevaardigden heeft eenige wets-ontw[...] pen met algemeene stemmen aangenomen, waaronder m[...] aantreft: 1°. betrekkelijk de sluiting van een verdrag v[...] vriendschap, handel en scheepvaart tusschen Belgie en [...] gemeenebest van Urugnaij en 2°. dat, waarbij voorlo[...] worden gehandhaafd de bepalingen van het verdrag v[...] 1 September 1844, en de additionnele overeenkomst v[...] 18 Februarij 1852, betreffende den doorvoer van ko[...] waren, komende van- of gaande naar Duitschland.

— De heer von Kisseleff die sedert zijne komst [...] Brussel, tengevolge van ongesteldheid, verpligt was, zij[...] kamer te houden, is den 14 dezer bij den Koning in [...] bijzonder gehoor ontvangen.

— Bij de Belgische Kamer van Volksvertegenwoordig[...] is verslag uitgebragt over het wetsontwerp, waarbij [...] het Departement van oorlog een buitengewoon cred[...] van 1,736,000 fr. wordt geopend tot goedmaking [...] noodige uitgaven voor het materieel der artillerie [...] genie, hetwelk gedurende vele jaren geheel verwaarlo[...] was. De centrale sectie heeft zich eenstemmig met [...] voordragt vereenigd. In antwoord op eenige bij het o[...] derzoek in de afdeelingen gedane vragen heeft de Minis[...] van oorlog medegedeeld, dat voor de werken tot verst[...] king van Antwerpen in 1852 en 1853, eene som v[...] 6,192,219 fr. is besteed en dat nog 15,080,419 fr. d[...] de regering zal moeten worden aangevraagd, om [...] materieel der artillerie en genie in goeden staat te k[...] nen brengen; zijnde het gouvernement voornemens, d[...] uitgaven over verscheidene dienstjaren te verdeelen.

— Aan de Antwerpensche graanmarkt is, in de afgel[...] pen week, de prijs van tarwe en rogge, bij geringen [...] zet, vrij wat gedaald.

DUITSCHLAND.

Volgens berigten uit Frankfort zullen aan de Duits[...] bondsvergadering eerlang van wege Oostenrijk en Pruiss[...] gewigtige mededeelingen worden gedaan over den teg[...] woordigen stand der verwikkelingen in het Oosten, [...] mede over de houding, welke deze beide groote mogendhe[...] in volkomene onderlinge overeenstemming voorne[...] zijn daarbij aan te nemen, in het belang van al de[...] het Duitsche Verbond behoorende Staten. Voor 's h[...] zal men trachten bij den eventuelen oorlog tuss[...] Rusland en de westerlijke mogendheden eene st[...] neutraliteit te handhaven; maar deze zal niet verplig[...] zijn en opgeheven kunnen worden zoodra, ten ge[...] hiervan, de belangen van Duitschland met gevaar [...]

ZWITSERLAND.

Men schrijft uit Bern, dat de ernstige staatkundige [...] wikkelingen in Europa op den toestand van het land ee[...] hoogst nadeeligen invloed uitoefent. Verscheidene bel[...] rijke takken van nijverheid, die een jaar geleden, in [...] jenden toestand verkeerden, ondervinden reeds op ge[...] lige wijze eenen grooten achteruitgang.

Men verzekert, dat onze Regering onlangs berigten [...] Weenen heeft ontvangen, die haar veroorloven het d[...] voor te houden, dat het Oostenrijksche Kabinet in de[...] genwoordige omstandigheden het wenschelijk acht, [...] eene oplossing van het geschil tusschen de beide St[...] te geraken, en dat het tot dat einde zal bewillige[...] eenige punten, die het tot hiertoe ongeneigd was to[...] geven. Als eene toenadering kan worden beschouw[...] veranderde bestemming van den Oostenrijkschen za[...] lastigde te Bern, graaf Carnicke, gegeven, wien men [...] zijn vertrek uit Zwitserland eene zekere koelheid in [...] en houding heeft verweten.

DENEMARKEN.

Onze regering vereeenigt troepen op het eiland Se[...] en rust de vloot uit, om de onzijdigheid van het la[...] verdedigen. Het ontwerp tot uitbreiding van de ligting [...] de krijgsdienst ter zee, is thans in de wetgevende v[...] dering met overgroote meerderheid bepaald aangeno[...]

— Naar men verneemt, is het enkel aan den in[...] van den Britschen gezant toe te schrijven, dat de bedr[...] van Rusland, om ernstige maatregelen tegen de Dee[...] regering te zullen nemen, ingevalle deze in haar pl[...] gewapende neutraliteit zoude blijven volharden, [...] eenig gevolg is gebleven. Te vergeefs beriep zich he[...] sische kabinet op een geheim familie-tractaat van [...] alsmede op het jongste verdrag, betreffende de eve[...] troonopvolging in Denemarken.

TURKIJE.

Het vertrouwen, dat het Oostersche vraagstuk [...] door eene minnelijke schikking zal worden vere[...] in de laatste dagen verlevendigd. De voorname gr[...] dat vertrouwen is gelegen in de inwilliging aan [...] om regtstreeks met de Porte te onderhandelen, [...] tegenwoordigheid van de vertegenwoordigers der wie[...] De wijs, waarop dit geschieden zou, wordt verschille[...] geven. Van het meeste gewigt is, in de gegeven om[...] den, het laatst ontvangen telegrafisch berigt, houden[...] den Franschen *Moniteur* mededeeling is gedaan van [...] van een' eigenhandigen brief, welke op 29 Ja[...] Keizer Napoleon III tot den Czaar is gerigt[...] getreden in eene beschouwing van den algeme[...] kundigen toestand, vestigt Keizer Napoleon de aa[...]

den loop der omstandigheden, ten gevolge waarvan de zaken thans zoover zijn gekomen, dat een spoedig herstel der goede verstandhouding of eene geheele vredebreuk onvermijdelijk is geworden. De Keizer twijfelt niet, of de Czaar zal aan eene vredelievende vereffening de voorkeur geven en daarvan willen doen blijken door het teekenen van een wapenstilstand, waarna de strijdvoerende magten zullen terugtrekken en de zaken verder langs den diplomatieken weg zullen worden behandeld. Mogt de Czaar regtstreeksche onderhandelingen met Turkije wenschen aan te knoopen, dan zal hij daarin niet worden bemoeijelijkt. Gevolmagtigden van Rusland en Turkije zullen over een vredesverdrag onderhandelen, 't welk na goedgekeurd te zijn, aan het oordeel der Conferentie zal worden onderworpen.

De Keizer herhaalt inmiddels nadrukkelijk, dat Frankrijk en Engeland tot het vaste besluit zijn gekomen, om gemeenschappelijk de rust van Europa te verzekeren, zonder dat de eer en waardigheid van eenigen staat zullen worden gekrenkt. Mogt de Czaar het voorstel tot vredelievende vereffening echter van de hand wijzen, dan zou er niets anders overblijven dan de beslechting van het geschil door het geweld van wapenen. Keizer Napoleon merkt ten slotte aan, dat alsdan de beslissing van eene zaak aan den kans van den oorlog zal worden overgelaten, welke langs den diplomatieken weg, naar regt en billijkheid, had kunnen worden verkregen.

Dat gewigtig schrijven van Keizer Napoleon is een nieuw feit in het Oostersche vraagstuk. Sommigen verzekeren, dat het voornemen zou bestaan, dat Oostenrijk en Rusland vooraf en onderhands de grondslagen van het te sluiten verdrag zouden vaststellen. Zoodra die grondslagen bepaald zouden zijn, zou Oostenrijk zich belasten, de toetreding van Frankrijk en Engeland en van Turkije te verkrijgen. Zoodra die toetreding zou zijn erlangd, zouden Rusland en Turkije onderhandelen, onder voorwaarde van de grondslagen te moeten aannemen. Dergelijke schikking zou dus het gevolg zijn van een voorafgaand overleg der vier tusschen gekomen Hoven en van de twee oorlogvoerende partijen. Anderen willen echter dat Rusland en Turkije, zonder voorafgaand overleg, in regtstreeksche onderhandeling zouden treden. De Porte zou evenwel den raad van hare bondgenooten kunnen inwinnen. Kwam het tusschen de beide partijen tot eene schikking, dan zouden de vier Hoven en de partijen eene overeenkomst aangaan, waarbij het verdrag, tusschen den Czaar en de Porte gesloten, onder den waarborg van alle groote mogendheden van Europa zou worden gesteld.

Men moet erkennen, dat door het schrijven van Keizer Napoleon die geruchten ten deele zijn bevestigd, en de weg tot regtstreeksche onderhandeling tusschen de beide partijen is geopend. Het verdient evenwel opmerking dat uit alle narigten blijkt, dat Engeland zeer weinig de hand aan die nieuwe onderhandelingen leent. Het is bekend, dat lord Clarendon in het Lagerhuis heeft verklaard, dat de Engelsche regering niet verder met Rusland zou onderhandelen. Wat er dus gebeurt, geschiedt buiten die mogendheid om, hoewel men [illegible] mag aannemen, dat zij daaraan hare goedkeuring heeft gegeven.

Inmiddels worden de krijgstoerustingen in Frankrijk en Groot-Brittannie, met ijver voortgezet. Alle maatregelen zijn genomen, dat eene der prachtigste vloten, die men immer gezien heeft, in Maart a. s. te Spithead zal vereenigd zijn; zij zal niet minder dan uit 20 groote oorlogschepen bestaan, en is bestemd, om in de Oostzee te worden gebezigd. De expeditionnaire legermagt naar het Oosten, wordt reeds zamengesteld; het eerste gedeelte dier magt zal onverwijld worden ingescheept, en zich het eerst, naar gemeld is, naar Malta begeven. Er was een gerucht in omloop, dat de vaststelling van het tijdstip dier inscheping in den boezem van het Engelsch kabinet tot eenig verschil had aanleiding gegeven. Eenige Ministers verlangden, dat zij onmiddellijk zou plaats vinden; maar anderen oordeelden, dat men het antwoord van Rusland op de laatst aan hetzelve gedane voorstellen, moest afwachten. Goed onderrigte personen erkennen wel, dat er een verschil in het Britsche ministerie is ontstaan, maar schrijven het aan eene andere oorzaak toe. Het zou een gevolg zijn van de laatste verklaringen van lord Aberdeen in het Hoogerhuis, verklaringen welke door lord John Russell en lord Palmerston zouden beschouwd worden als eene te wijde deur openlatende voor de mogelijkheid van eene vredelievende oplossing. Lord Aberdeen is echter zeer behoedzaam op dit punt geweest, daar hij slechts gesproken heeft van zeer weinige ligte kansen tot behoud van den vrede, die nog bestonden. Uit een en ander blijkt, dat van al de mogendheden, Engeland thans de meest vast beslotene is, om, ter vereffening der geschillen, tot krachtdadige maatregelen over te gaan.

— Berigten van Trebisonde gewagen van eenen aanval, die de Russen van de landzijde zouden hebben ondernomen tegen het fort St. Nicolaas. Zij zouden, met een verlies van 2000 dooden of gekwetsten, afgeslagen zijn.

— Een particulier schrijven uit Konstantinopel van den 27 Jan. meldt een gewigtig feit. De Engelsche kooplieden te Trebisonde hadden naar den Britschen gezant te Konstantinopel twee afgevaardigen gezonden, om hem een zeer dringend verzoekschrift te overhandigen. Daarin werd aangevoerd, dat vele Engelschen zich te Trebisonde nedergezet hadden en aldaar voorspoed genoten; dat de handel, dien zij dreven over eene waarde liep van meer dan 30 mil. fr. in een jaar, en dat de terugkeer der vereenigde vloot naar den Bosporus die stad blootstelde aan het gevaar van door Russische schepen aangevallen en als Sinope behandeld te worden. Op grond hiervan vroegen de adressanten krachtdadige bescherming van de Britsche marine. Dit heeft te Konstantinopel diepen indruk gemaakt.

— Regtstreeksche berigten uit Konstantinopel bevestigen thans dat de vervanging van den (Minister) van Oorlog, Mehemed-Ali, door Riza-pacha geenszins een meer vredelievend stelsel aanduidt. Die vervanging zou geen ander doel gehad hebben dan om aan de oneenigheid tusschen Redchid-pacha en Mehemed-Ali in den raad een einde te maken. De betrekking van Kapudan-pacha, tot hiertoe door Riza-pacha vervuld, zou worden opgedragen aan Cibrisli-Mehemed, thans gouverneur van Adrianopel, vroeger gezant in Engeland en bevelhebber over het leger in Arabie.

— De Russische dagbladen houden eene mededeeling in, ten doel hebbende te verklaren, dat vorst Menchikoff, door de Russische vloot te Sebastopol te doen terugkeeren, en wel na den dag van het bezoek van de Retribution, niets anders gedaan heeft dan de bestaande reglementen en gebruiken te volgen, welke geheel afgescheiden zijn van den tegenwoordigen staat van zaken. Die nota houdt in, dat de slechte staat van de zee in dit jaargetijde, en de vrees, dat de toegang tot de haven door het ijs zou worden belet, hebben doen besluiten, dat de Russische vloot gedurende de maanden Januarij, Februarij tot de helft van Maart, nooit de haven zou verlaten.

Uit die opheldering blijkt, dat de Russische vloot, ten tijde dat de vereenigde vloot zich te Sinope bevond, in de haven van Sebastopol was, waardoor het zich laat ophelderen, dat geen Russisch vaartuig door de Fransche en Engelsche oorlogschepen is opgemerkt of ontmoet.

In een schrijven uit Parijs van den 12den dezer, hetwelk door de *Indépendance Belge* is ontvangen, leest men de volgende bijzonderheden, omtrent de oproerige bewegingen in de Turksche provincie Arta, wier afloop nog in geene regtstreeksche berigten is gemeld: «De Grieken van Artonie, vereenigd met benden Lulioten, waren van hunne bergen gekomen en hadden zich zonder slag of stoot van Arta meester gemaakt, daar dit stadje geen garnizoen had. Het aantal der opgestane Grieken kan op 1000 tot 1200 geschat worden. Zij spraken er reeds van, tegen Janina op te trekken en gansch Albanie benevens het kustland der Adriatische zee, door zendelingen in opstand te brengen. Onverwachts kwam een Grieksch priester te Arta en had een onderhoud met de aanvoerders, waaronder iemand was, die door zijne deelneming aan den onafhankelijkheids-strijd zijnen naam in Griekenland beroemd heeft gemaakt; zij lieten zich overtuigen dat de beweging te vroeg ondernomen was, en keerden naar hunne bergstreek terug, waarschijnlijk om het voorjaar en een afgesproken geheim af te wachten.»

— Men schrijft uit Athene van 2 dezer dat er in de zuidelijke gewesten van Griekenland onderscheidene inbechtenisnemingen hebben plaats gehad van hoofden van opstandelingen, die de bevolking trachtten tegen Turkije op te zetten. Men hield het daarvoor, dat die maatregelen door de Grieksche Regering op uitnoodiging van de Porte bevolen waren, en dat zij van grooten invloed op den loop der gebeurtenissen kunnen zijn.

— Telegrafische depêches, uit Engeland ontvangen, behelzen, dat de admiraals der vereenigde vloten aan den bevelhebber van Sebastopol den tijd van veertien dagen hebben verleend, om de Russische schepen in de havens der Zwarte zee te doen terugkeeren. Op 6 mijlen afstand van Konstantinopel wordt een legerkamp voor 40,000 man in gereedheid gebragt. Kurschid-Pacha (generaal Guyon), heeft met 30,000 man infanterie, 5009 man kavallerie en 140 stukken geschut een begin gemaakt met de Russen in Azie aan te vallen. De Russen hebben 65,000 man voor Kalefat vereenigd. Prins Gortschakoff heeft bevel bekomen, om in den kortst mogelijken tijd de Turken uit Klein Wallachije te verdrijven. Aan beide zijden zag men met angst eenen beslissenden aanval te gemoet. Uit Odessa meldt men, dat 30,000 man van Moskow naar Besarabie op weg zijn.

Binnenland.

's Gravenhage, 15 Februarij.

Z. M. heeft aan den Minister van Staat, generaal baron R. Fagel, laatst Hoogstdeszelfs buitengewoon gezant en gevolmagtigd Minister bij het hof van Frankrijk, vergunning verleend tot het aannemen en dragen der versierselen van ridder-grootkruis der orde van het Legioen van Eer, hem door Z. M. den Keizer der Franschen geschonken.

Wij vernemen, dat de *Besognekamer* alhier, heden namiddag de «groote quaestie» heeft beslist, betrekkelijk het al of niet lezen van het dagblad «*de Grondwet*» in die Societeit. Met 59 tegen 35 stemmen is besloten, om die Courant *niet af te schaffen*.

Wanneer deze meerderheid zou mogen strekken tot maatstaf van de meerderheid, waarop, ook in de hoogere standen, de handhaving en de verdediging der constitutionnele beginselen mag rekenen, dan wenschen wij ons *Vaderland* geluk met dezen uitslag.

Naar wij vernemen zullen de sectiën der Tweede Kamer zich aanstaanden Zaturdag en volgende dagen bezig houden met het onderzoek van het Reglement op het beleid van de Regering in Ned. Indie. Onmiddellijk daarna zal het wetsontwerp tot regeling van het Armbestuur in de sectiën onderzocht worden.

Onze correspondenten in de residentie melden het volgende: «Wij vernemen, dat het ontwerp van wet nopens het regt van vereeniging en vergadering, door den Minister van Justitie onlangs in gereedheid is gebragt. Het is aan den Raad van State onderworpen, die, gelijk gewoonlijk met de aan dat kollegie ingediende voordragten het geval is, hare aanmerkingen deswege aan de Regering heeft medegedeeld. De minister houdt zich, naar men verneemt, [illegible] met het ontwerp in gereedheid te brengen, om [illegible] de Staten-Generaal te worden aangeboden.»

Met verwijzing naar ons berigt van gisteren, meenen wij uit vrij goede bron te weten, dat het ontwerp is *afgekeurd* geworden, zoodat een *nieuw ontwerp* in gereedheid zal moeten gebragt worden.

* De afdeelingen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal hebben heden een aanvang gemaakt met het onderzoeken van eenige der ingediende wets-ontwerpen, als: 1°. tot het verleenen der hoedanigheid van Nederlander aan 8 personen; 2°. tot het verleenen van vrijdom voor den invoer van meststoffen in Nederl. Indie; 3°. tot wijziging van hoofdstukken IV en VII der staatsbegrooting van 1853; 4°. tot regeling van het koloniaal batig slot over 1851; en 5°. tot verhooging van hoofdstuk VIII der staatsbegrooting voor 1854.

* Op den 1 Januarij dezes jaars bedroeg de wettige bevolking dezer gemeente, Scheveningen daaronder begrepen, 74.969 zielen, te weten: 34.484 personen van het mannelijk en 40.485 personen van het vrouwelijk geslacht, zijnde 581 zielen meer dan op 1 Jan. 1853 Deze bevolking was, wat betreft de godsdienstige gezindheid, verdeeld als volgt: 43.241 Nederl. Hervormden, 22.580 R. Kathol., 3605 Nederd. Israëliten; 3398 Lutherschen, 796 Waalsch Hervormden; 426 Christelijk Afgescheidenen; 294 Remonstranten; 289 Portugesche Israëliten; 129 Jansenisten; 63 Mennonieten; 42 Episcopalen; 38 Hersteld Lutherschen; 34 Presbyterianen; 10 Grieken; 6 leden der Schotsche Gemeente en 2 Hernhutters; terwijl 10 personen tot geene der genoemde gezindheden behoorden.

(*Nieuwsbode*).

Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Holland hebben bepaald, dat op Woensdag, 1 Maart 1854 te Gouda de verkiezing zal plaats hebben voor een lid van de Staten der provincie, ter vervulling der vacature ontstaan door het overlijden van mr. P. C. Prince.

Met toestemming des Konings is het aan Z. M. den 12den Januarij jl. aangeboden Verslag over de openbare werken in het jaar 1853 gedrukt, en zal eerstdaags algemeen verkrijgbaar worden gesteld. Het strekt ten vervolge op het beknopt overzigt dier werken over de jaren 1850 tot 1853, den 1sten Febr. 1853 aan den Koning uitgebragt. Dit verslag getuigt op nieuw van den zich meer en meer ontwikkelenden ondernemingsgeest der ingezetenen en van de pogingen der Regering, die allerwege worden aangewend tot verhooging der algemeene welvaart. Het stelt verder in het licht, dat de taak der ambtenaren van den waterstaat, door de buitengewone ontwikkeling van de openbare werken, bijzonder is uitgebreid, en dat ook in 1854 en volgende jaren van dat uitmuntend corps ambtenaren veel zal worden geëischt. Even als in het vorig verslag, zijn de verschillende onderwerpen behandeld onder de volgende hoofden: I. rivierverbeteringen; II. kanalen voor scheepvaart; III. wegen; IV. weken in het belang der uitwatering; V. havens; VI. waterkeerende werken; VII. land-aanwinning door indijking en droogmaking; VIII. waterleidingen; IX. ontginning door bevloeijing en X telegrafie. Achter het stuk zijn als bijlagen gevoegd: het verslag der commissie betrekkelijk de verbetering van den Hollandschen IJssel; dat der commissie in zake der bedijking van de Lauwerzee, alsmede een overzigt van het verkeer en de opbrengst van den Rijkstelegraaf, van 1 December 1852 tot 31 December 1853.

* Gisteren middag heeft de heer Homoutoff, secretaris van legatie bij het Russische gezantschap alhier, aan den zich in de residentie bevindenden kapitein-kommandant van de Russische korvet Navarino, den heer P. Istomine, en de hem vergezellende officieren der Russische marine, in het *Hotel de l'Europe* een keurig diner aangeboden.

Door den heer de Belmont, zaakgelastigde van de Vereenigde staten van Noord-Amerika bij het Nederl. Hof, zal aanst. Woensdag een groot bal gegeven worden, ter herinnering aan de bevrijding van Washington, tot de bijwoning van welk feest reeds velen zijn genoodigd.

* Op Woensdag a. s., den 22 Februarij zal door de 's Gravenhaagsche Afdeeling der «maatschappij tot bevordering der Toonkunst» een concert worden gegeven ten voordeele der «Instelling ter ondersteuning van hulpbehoevende inlandsche Toonkunstenaars en hunne nagelatene betrekkingen.» Behalve het weldadig doel, dat door de maatschappij daarbij wordt beoogd, zal deze uitvoering het kunstminnend publiek een avond van waar kunstgenot aanbieden. Door het uitmuntend personeel der «Zangvereeniging» zal bij die gelegenheid, onder directie van den heer J. H. Lebeck, en met begeleiding van vol orchest worden opgevoerd het oratorium «Salomon» van Handel. Dit meesterstuk van den grooten [illegible] werd reeds eenmaal door de «Zangvereeniging» [illegible] dragen, en liet bij allen, die daarbij [illegible] eene herinnering na, welke het verlangen [illegible] te hooren, slechts kon vermeerderen.

* Door den gemeenteraad [illegible] van twee [illegible] besloten tot instelling [illegible] worden, de vrije veemarkten [illegible] in de maand Mei en de eerste op den [illegible] St. Maarten-beestenmarkt te [illegible] op Dinsdag [illegible] instandhouding van de aldaar [illegible] paardenmarkt, invallende op [illegible] Zondag in de maand Augustus van ieder jaar, terwijl alle overigens binnen die gemeente [illegible] paarden- of beestenmarkten worden ingetrokken.

* De gemeenteraad van Nieuwveen heeft onlangs besloten, dat de gewone kermis of jaarmarkt in die gemeente, welke

vroeger, en bepaaldelijk sedert het jaar 1848, aanving op den eersten Zondag na St. Jacobsdag en eindigde den tweeden daaraanvolgenden Zondag, voortaan jaarlijks zal aanvangen den eersten Maandag der maand Augustus en eindigende den eerst daaraanvolgenden Vrijdag.

Men heeft een aanvang gemaakt met het afpalen der plaats tegenover het Stadhuis, op de Groote Markt te Haarlem, waar het standbeeld van Laurens Coster zal komen en met de voorbereidende werkzaamheden tot het leggen van het fundament.

* * **Leijden** 15 Febr. Heden had alhier in eene openbare teregtzitting der Arrondiss.-Regtbank de plegtige installatie plaats van den onlangs tot regter benoemden heer Mr. H. P. J. Tollens. De Voorzitter Mr. D. J. Luzac gaf het woord aan den heer officier van justitie Mr. Tieboel Siegenbeek, die in eene sierlijke rede hulde deed aan de verdiensten van het lid, wiens plaats thans wordt vervuld, de heer Mr. J. H. van der Sande, thans raadsheer in het provinciaal geregtshof van Z. Holland, en na eene hartelijke toespraak aan den nieuw benoemden regter, besloten werd met een requisitoir, om tot de installatie over te gaan. De Voorzitter liet daarop de daartoe betrekkelijke stukken vooorlezen, wenschte vervolgens den heer Tollens met zijn benoeming geluk, die wederkeerig zich in de vriendschap en toegenegenheid zijner medeleden en van de leden van het Openbaar Ministerie aanbeval en ook het woord rigtte tot de leden der balie. Het oudste lid der balie, de advocaat Mr. G. P. van Outeren, beantwoordde die toespraak op eene welsprekende wijze, waarna de Voorzitter de openbare teregtzitting sloot, die door HH. burgemeester en wethouders en den heer kantonregter werd bijgewoond.

△ **Apeldoorn**, 14 Febr. Men verneemt, dat zekere IJsselman, thans ondermeester op eene orthodoxe school van de directie der Heeren Talma c. s. te Utrecht, dezer dagen alhier eene woning gehuurd en aanvraag gedaan heeft tot het oprigten eener bijzondere school. Sedert de April-beweging deed Apeldoorn ware reuzenschreden op den anti-revolutionnairen weg; de voorgangers op dien weg schijnen moeite noch kosten te sparen, hun stelsel te doen zegevieren; de schotschriften bedoelende versmading en verguizing van het vorig ministerie en zijne aanhangers vonden gedienstige verspreiders; van den kansel werd met ronde woorden gezegd; »de vrijzinnigen moeten geweerd »worden, uit landelijke-, provinciale-, en plaatselijke-ver»tegenwoordiging.« Thans schijnt men ook het onderwijs der jeugd uit den beschaafden stand te willen aan zich trekken; en hoezeer bestaande instellingen, vooral eene reeds aanwezige kostschool daaronder zullen lijden, gelooft men op goede gronden, te moeten vreezen, dat noch de Schoolcommissie noch het Gemeentebestuur zich tegen de gevraagde oprigting zullen aankanten; het is zoo gemakkelijk en voordeelig den heerschenden stroom maar blind en tijdelijk te volgen, om 't even waar die stroom heen voert. Het is inderdaad treurig op te merken, hoe het christelijk-historisch element ons dorp heeft beroerd, vriendschap en eenstemmigheid gebannen — de onderlinge zamenleving van hare schoonste sieraden beroofd! Gelukkig zijn er, die zich reeds beginnen te herinneren, dat een christendom zonder christelijke liefde, niet anders is, noch wezen kan, dan bedrog en logen.

◁ **Amerongen**, 14 Febr. In de wekelijksche, gisteren avond alhier gehouden Landbouwkundige voorlezing, sprak de heer Mulder over dierlijke mest, daaronder vooreerst rangschikkende uitwerpselen van dieren en menschen, verdeeld wordende in vaste en vloeibare stoffen; waarbij Spr. voornamelijk wees op het verschil van waarde der verschillende mestspeciën, waartoe de volgende oorzaken werden aangegeven: 1°. de soort der dieren. 2°. de ouderdom der dieren. 3°. het gebruik, dat men van de dieren maakt. 4°. de soort en de hoeveelheid der verbruikte voedingsmiddelen. 5°. de deugdelijkheid en hoeveelheid van het aan al de dieren gegeven drinkwater, en 6°. de jaargetijden.

Vervolgens werd al het dierlijke afval als bemestingmiddel door den heer M. opgegeven, waartoe Spr. bragt alle gestorvene dieren en eenige dierlijke deelen, die in fabrijken tot afval gerekend worden, zoo als vleesch, ingewanden, beenderen, bloed, haar, wol, hoorn, klaauwen, vederen, de afval van suiker-raffinaderijen en lijm-ziederijen, doode visch en insecten.

De verschillende bestanddeelen van onderscheidene mestspeciën werden daarna als in 't naauwste verband staande met den plantengroei door Spr. opgegeven, terwijl van eenige soorten monsters met de prijsnotering den toehoorders ter bezigting werden aangeboden; waarna Spr. nog ten slotte eenige eenvoudige middelen aan de hand gaf, om vervalschte van echte mestsoort te kunnen onderscheiden, hoofdzakelijk betreffende Guano Poudrette beenderenmeel, enz. dat door proeven nader werd opgehelderd.

** **Zutphen**, 13 Febr. De Zutphensche Courant in haar nummer van eergister ons berigt van den 4 dezer uit de Grondwet overnemende, laat daarop volgen eene dankbetuiging voor de gedane waarschuwing en tevens een paar hatelijkheden jegens de vereeniging »Redding door Bezuiniging« en de liberale kiezers in ons district. En waarom? Omdat die vereeniging, van den beginne van haar bestaan gewoon met open vizier te strijden, ook nu weder hare bedoeling publiek bekend deed worden. Is dat te berispen? is dat lakenswaardig?

Verder verwijt de Z. C. der vereeniging »de onbeduidendheid, waartoe zij hier ter stede is vervallen.« Het is waar, het *getal* leden der vereeniging is verminderd; maar zouden de oorzaken die tot die vermindering hebben gebragt, aan de Z. C. wel vreemd zijn? Of is het der Z. C. reeds vergeten hoe men voor eenigen tijd middel wist te vinden, om de naamlijst der leden in handen te krijgen en hoe den volgenden dag vele neringdoende burgers waarschuwingen ontvingen, dat zij de begunstiging van dezen en genen zouden verliezen, indien zij langer leden dier vereeniging wilden blijven?

Wij zouden te wijdloopig worden, indien wij alles wilden ophalen wat de vereeniging en hare leden van de partij des behouds hebben moeten verduren en ondervinden; maar toch, is zij hare beginselen getrouw gebleven. — Wèl hebben sommige harer candidaten in Provinciale- of Gemeente-vertegenwoordiging de verwachting te schande gemaakt, die men meende van hen te kunnen koesteren en zijn in de gelederen harer bestrijders overgeloopen. nooit echter heeft R. d. B. over beginselen getransigeerd. — Wat het intusschen de tegenpartij gekost heeft, om eene combinatie te treffen met de partij van den heer Groen en welke concessie zij heeft moeten doen, om een hofbeambte tot lid der Tweede Kamer te métamorphoseren is aan de Redactie der Z. C. zeker nog beter dan ons bekend.

Dat de liberale partij nog altijd een krachtigen steun vindt in de kiezers van het district Zutphen, is genoeg bewezen, en wat nu aangaat het »aan den leiband loopen« zegt de Z. C. der vereeniging, meenen wij te kunnen volstaan met enkel eene vraag te kunnen stellen n. l. Wie zoude in de maand Mei jl. wel meer aan den leiband hebben geloopen, de 1100 kiezers die Schimmelpenninck en van der Brugghen benoemden, of de 800, die hunne stemmen op van Zuylen en Dullert uitbragten?

‖ **Nijmegen**, 14 Febr. Wij zijn onderrigt geworden, dat in twee huizen, aan de Waal gelegen, verzakkingen plaats hebben. Dagelijks komen burgemeester en *deskundigen* van het gemeentebestuur oppervlakkig zien welke vorderingen die maken; dit is lofwaardig! Maar indien geneesheeren patienten hebben, is het niet genoeg hun te komen bezoeken: zij moeten ook de pols voelen, en middelen voorschrijven, om eene vernietiging, die soms meer menschen levens zoude kunnen kosten, voor te komen.

Het eene huis moet vroeger slechts eene benedenverdieping, liever galerij, gehad hebben, waarop later eene bovenverdieping is gebouwd. De kwaal zit dus, zoo als bij meer omstandigheden, in de fundamenten.

Zwolle, 14 Febr. Gisteren had de aanbesteding plaats van de werken der Overijsselsche Kanalisatie-Maatschappij: 1°. van de twee sluizen te Deventer met het kanaliseren van een gedeelte van de Schipbeek, voor *f* 67,900 aan den heer B. U. Trooster, te Zwolle; en 2°. van het voedings- en scheepvaart-kanaal van Daarle naar de Vecht, met alle daartoe behoorende ophaalbruggen, voor *f* 119.300, aan den heer H. P. Maurus, te Lente. De beide perceelen waren gezamenlijk op *f* 190,000 begroot.

§ § **Dalen**, den 14 Febr. De Commissie voor den straatweg tusschen deze gemeente en Koevorden had gepasseerde Zaturdag hier eene comparitie; en wel ten gevolge van een besluit van Ged. Staten van Drenthe welke alles wilden vastgesteld hebben, alvorens eene subsidie te willen ter tafel brengen bij de aanstaande vergadering van Prov. Staten.

— Gister nacht moet een huis aan de Dedemsvaart zijn afgebrand.

Groningen, 13 Febr. Door de scheepsbouwmeesters K. Kater en A. Meulman, van de Noorderwerf alhier, is Vrijdag ll. te water gelaten, de nieuw vervaardigde fraaije ijzeren barge, *Sophia* genaamd, gebouwd voor rekening van den heer R. Geerts, te Assen, en bestemd voor de dienst van Assen op Meppel in correspondentie met de wagens van Groningen op Assen en van Meppel op Zwolle. Zoo wij wel onderrigt zijn, is dit het eerste nieuw vervaardigde ijzeren vaartuig, dat binnen deze stad is gebouwd.

— Naar men verneemt, zal deze stad op nieuw met eene stoomfabrijk vermeerderd worden, daar de heer J. S. Havinga Oortwijn alhier concessie heeft bekomen tot de oprigting eener stoom-cichoreifabrijk; de uitbreiding dezer zaak zal aan vele menschen werk verschaffen.

(*G. C.*)

Middelburg, 13 Febr. Men verneemt, dat de kerkeraad der Nederduitsche Hervormde gemeente zich tot den gemeenteraad gewend heeft met een adres, houdende verzoek, om de gewone jaarlijksche kermis alhier af te schaffen, en voorts de kerkeraden der overige gemeenten alhier heeft uitgenoodigd, dit verzoek bij den gemeenteraad te ondersteunen.

(*M. C.*)

▷ **Middelburg**, 13 Februarij. Niettegenstaande wij hier in het bezit van eene talrijke politie zijn, welke er groot vermaak in schept, kleingeestige beuzelingen op te sporen, heeft er gisteren avond, omstreeks tien ure, het volgende vreesselijke voorval plaats gehad.

Twee schippers, waarvan de jongste als knecht bij den oudsten gediend had, hadden zich, na te voren reeds fatsoenlijke herbergen bezocht te hebben naar zeker bordeel begeven, en kregen daar met elkander, ten gevolge eener reeds lang gekoesterde wrok, eene hevige twist, zoodat men spoedig handgemeen was, en de oudste door den jongsten, niettegenstaande de tusschenkomst van zijnen knecht, zoodanig in den hals en het achterhoofd gestoken en gesneden is geworden, dat men er elk oogenblik den dood van verwacht. Men heeft hem naar het gasthuis gebragt en verpleegd, terwijl de andere 's nachts om 2 uur van zijn kooi geligt en in het huis van arrest gebragt is, dezen morgen reeds heeft hij een voorloopig verhoor ondergaan. De mishandelde persoon zal eene vrouw en kinderen nalaten.

Advertentiën.

DE PILLEN VAN HOLLOWAY *zijn een volmaakt middel voor zware hoofdpijnen, galziekten en bedorven maag.* Deze onwaardeerbare pillen hebben de gezondheid hersteld van menige personen, welke door vreemde en inlandsche geneesheeren als ongeneesbaar werden beschouwd. Dezelven kunnen veilig gebruikt worden door diegenen welke lijden aan algemeene verzwakking, zware hoofdpijnen, maagziekten, leverkwalen: en die welke aanleg hebben tot waterzucht kunnen geen zekerder middel gebruiken dan de pillen van Holloway, welke als het ware op de hoofdspringaderen des levens werken; geene ziekte kan aan haren invloed weerstaan. Hare uitwerking is zacht maar spoedig, en als huismiddel zijn zij onvergelijkelijk.

Door het vermeerderd debiet zijn de prijzen als volgt:
Doosjes Pillen à *f* 0.80, *f* 1.85, *f* 3.00, *f* 6.75, *f* 13.5[illegible] *f* 20.50 Potjes Zalf à *f* 0.80, *f* 1.85, *f* 3.00, *f* 7.0[illegible] *f* 13.85, *f* 20.95.

Zijn op franco aanvragen à contant te bekomen bij [illegible] C. VAN DORT, te 's Hage; bij B. ADAMA, te Amsterdam, bij de Wed. A. P. MILIUS, te Utrecht en bij J. STRAAT-MAN, Hoofd-depôthouder te 's Bosch, alsmede te Londen Strand 244, HOLLOWAY'S Etablissement.

(291)

222ste Nederlandsche Staats-Loterij.

3e LIJST. 5e KLASSE.

Uitgekomene hooge prijzen:

N°. 6859 *f* 1000.

Prijs-Courant der Effecten.

AMSTERDAM, 15 Februarij 1854

Nederland.	Pct.		**Rusland.**		
Ned. W. Schuld.	2½	59⅜ 11/16 11/16		Pct.	
Dito Certificat.	3	72¼	*Hope* 1798/1816	5	100½
Dito Dito	4	89⅜ ½ 3/16	Dito 1828/1829	5	100⅛
O. I. Leening.	4		Cert. 1831/1838	5	
Amort. Syndic.	3½		Dito Dito	4½	89⅛
Hand.-Maats.	4½		Dito *Hope*	4	83¼
Belgie.			Dito *Stieglitz*	4	82 ⅛
Certificaten.	2½		Dito dito 5e Ser.	4	
D° *Rothschild*	2½	46 13/16 ⅞	Inschr. Assig.	6	
Frankrijk.			Certific. dito.	6	67½
Obligatiën	3				
Spanje.			**Polen.**		
Nieuwe	1	19 1/16	Obligatiën	4	
Dito Buitenl.	3	40⅞			
D° Binnenl. 6/m.	3	36⅛ 3/16 3/16	**Oostenrijk.**		
Bew. Sp. Com.		4¼	Metalliek	5	66⅛ ¼
Amort. Schuld.			Dito bet. Amst.	5	83⅝
Portugal.			Dito letter B.	5	83⅝
Londen nieuwe.	5	84⅛ ⅝ ⅝	Dito 1847	2½	34⅝ 9/[illegible]
Dito uitgest.	4		Dito 1851/1852	2½	34⅝ 9/[illegible]

Mexic., te Lond. 3 pct. 24¾, ⅜, ¼; dito Oab. 24¾, ¼; Peru 4½ pct. 61⅞.

Onze fondsenmarkt was heden door eenige verkoopers gedrukt, maar bleef bij de sluiting iets meer geanimeerd.

FRANKFORT, Dingsdag 14 Febr. 5 pct. Metalliek 7[illegible] 3 pct. Spanje binn. 36⅝; dito 1 pct. 19⅜.

LONDEN, Dingsdag 14 Februarij. Consols op [illegible] Mexico N. 3 pct. 25½; Peru N. 4½ pct. 66; Venez. 3½ 28¼; Grenada Uitg. 7; Portugal 4 pct. 38; Spanje 1 19½; Certificaten 4¼; Russen 4½ pct 90½; dito 5 pct. [illegible] Holl. 2½ pct. 61¾; dito 4 pct. 92; Sardinie 5 pct. [illegible]

Tegen aanstaanden Maandag is eene vergadering van houders van fondsen ten laste van Venezuela belegd.

PARIJS, Dingsdag 14 Februarij. Fr 4½ pct. op t. 9[illegible] dito 3 pct. op t. 68.00; Sp. Binn. 3 pct. 35¾; dito 18¾; N. Metal. 80½.

WEENEN, Dingsdag 14 Februarij. N. Metall. 90[illegible] Lett. B 113; Bankactien 1314; Loten fl. 250 133; B. Act. 99½; Zilver 26¼; Wiss. Lond. 12.25; Parijs [illegible]

MADRID, Zaturdag 11 Februarij. Sp. Binn. 3 pct. [illegible] dito nieuwe 1 pct. 19⅛.

Gedrukt bij C. H. SUSAN, Jr., te 's Graven[hage]